

היסטוריה

על פי תוכנית הרפורמה ללמידה משמעותית

הוראות לנבחן

א. משך הבחינה: שעה וחצי.

ב. מבנה השאלון ומפתח ההערכה: בשאלון זה שני פרקים.

עליך לענות על שתי שאלות – שאלה אחת מכל פרק.

מן השאלות שתבחר לענות עליהן, חובה לבחור לפחות שאלה אחת שיש בה מקור.

פרק ראשון – (50×1) – 50 נקודות

פרק שני – (50×1) – 50 נקודות

סה"כ – 100 נקודות

שים לב: תלמידים שאושר להם מבחן מותאם אינם חייבים לבחור בשאלה שיש בה מקור.

ג. חומר עזר מותר בשימוש: אין.

ד. המלצה לחלוקת זמן: כ-35 דקות לכל שאלה.

כתוב במחברת הבחינה בלבד, בעמודים נפרדים, כל מה שברצונך לכתוב בטיוטה (ראשי פרקים, חישובים וכדומה).
רשום "טיוטה" בראש כל עמוד טיוטה. רישום טיוטות כלשהן על דפים שמחוץ למחברת הבחינה עלול לגרום לפסילת הבחינה!

ההנחיות בשאלון זה מנוסחות בלשון זכר ומכוונות לנבחנות ולנבחנים כאחד.

בהצלחה!

בשאלון זה שני פרקים. עליך לענות על שתי שאלות – שאלה אחת מכל פרק. מן השאלות שתבחר לענות עליהן, חובה לבחור לפחות שאלה אחת שיש בה מקור.

טוטליטריות, נאציזם, אנטישמיות, מלחמת העולם השנייה והשואה

פרק ראשון (50 נקודות)

ענה על אחת מן השאלות 1-3 (50 נקודות).

1. **מקור** – האידיאולוגיה הנאצית ועליית הנאצים לשלטון

א. לפניך קטע ממכתב שכתב חבר המפלגה הנאצית אל היטלר בשנת 1936.

פיהרר שלי!... אני מרגיש מחויב באהבת איך קץ להודות לבורא יום יום, על שנתן בחסדו לנו ולכל העם הגרמני פיהרר נפלא כזה, ובזמן... שעל ארץ המולדת היפה והיקרה שלנו איים ההרס הנורא ביותר באמצעות הבולשביזם היהודי. אין לשער את נהרות הדמעות, את הדם שהיה נשפך מפצעי מלחמת העולם שטרם הגלידו, אילו אתה, פיהרר אהוב, בחרדתך לעם הגדול הזה, לא היית מגלה בעצמך את האומץ, לפעמים בקבוצה קטנה של שבעה אנשים, לנצח ולהתגלות כמושיעים של 60 מיליון גרמנים, ובאהבתך הגדולה לכל אחד ואחד, מילד ועד זקן, כבשת את לב כולנו, כל הנשים, כל הגברים וכל הנוער של גרמניה... זה תענוג מיוחד בשבילי, לא מחמאה, לא צביעות, להתפלל למענך, פיהרר שלי, שאלוהים, שיצר אותך כמכשיר למען גרמניה, ישמור על בריאותך. שאהבתם של בני האדם אליך תוסיף ותגבר, איתנה וחזקה כעצי האלון הרבים שניטעו מתוך אהבה וכבוד אליך, פיהרר שלי, אפילו בקהילות הקטנות ביותר של גרמניה... הייל לניצחוננו של הפיהרר עם כל לוחמי החזית הנשורים נאמנים עד מוות לפיהרר. גרמניה חייבת לחיות גם אם אנחנו חייבים למות. שלך עד מוות בנאמנות. חברך המסור לחזית, אדולף דרן.

(קרשו, א' [1998]. המיתוס של היטלר. תל אביב: דביר, עמ' 79)

— הסבר כיצד שניים מן הגורמים שסייעו להיטלר לעלות לשלטון באים לידי ביטוי בקטע.

— הצג גורם נוסף שסייע להיטלר לעלות לשלטון, על פי מה שלמדת.

(30 נקודות)

ב. הסבר שניים מן העקרונות של האידיאולוגיה הנאצית:

— עקרון מרחב מחיה

— עקרון תורת הגזע

— עקרון הפולק

(20 נקודות)

2. המעבר מדמוקרטיה למשטר נאצי

- א.** הצג שלוש צעדים שנקט המשטר הנאצי בשנים 1933-1935: צעד אחד בתחום החקיקה, צעד אחד בתחום הטרור וצעד אחד בתחום התעמולה. הסבר כיצד כל אחד מן הצעדים שהצגת תרם להתמוטטות הדמוקרטיה בגרמניה (בסעיף זה אין לכתוב על צעדים שננקטו נגד היהודים). (30 נקודות)
- ב.** הסבר שתי מטרות של הנאצים במדיניותם כלפי היהודים בגרמניה בשנים 1935-1939, והצג שני צעדים שנקטו הנאצים לקידום מטרות אלה. (20 נקודות)

3. "הסדר החדש", הגטאות

- א.** הסבר את רעיון "הסדר החדש", והצג שני צעדים שנקטו הנאצים כדי לקדם את הגשמתו. (30 נקודות)
- ב.** הסבר מדוע רצו הנאצים ליצור אשליה של ממשל עצמי בגטאות, ותאר כיצד עשו זאת. (20 נקודות)

פרק שני (50 נקודות)

ענה על אחת מן השאלות 4-6 (50 נקודות).

4. מקור – "הפתרון הסופי"

- א.** הסבר כיצד הקשר בין תחילת ההרג ההמוני של היהודים ובין פלישת גרמניה לברית המועצות **בא לידי ביטוי בקטע**. בסס את תשובתך על שלושה ביטויים מן הקטע. (25 נקודות)

ב־3 במרס 1941 החזיר היטלר את הטיוטה הראשונה של קווי הפעולה של המערכה [על ברית המועצות] שהכין OKW*, ובין שאר הערותיו הוסיף ש"את האינטליגנציה היהודית-בולשביקית, בתור המדכאת של העבר, יש לחסל". ביסודו של דבר זו רוח הדברים ששררה גם בנאומו הידוע לשמצה של היטלר לפני קציני צבאו הבכירים ביותר ב־30 במרס, אבל היהודים לא הזכרו במפורש. "מאבק בין שתי תפיסות עולם", סיכם הלדר, ראש המטה הכללי של הצבא. [...] "זוהי מלחמת השמדה. אם לא נראה אותה כך נשיג ניצחון על האויב עכשיו, אבל בעוד שלושים שנה שוב יעמוד מולנו האויב הקומוניסטי. איננו יוצאים למלחמה כדי לחוס על האויב..."

[...] ובאינספור נאומים חזר היטלר שוב ושוב על אותו נושא: התושבים הסלאבים של ברית המועצות הם קבוצת בני אדם נחותה, שלפני המהפכה הונהגה בידי עילית גרמאנית; הבולשביקים היהודים חיסלו את המעמד השליט המסורתי הזה ונעשו אדוניה של הארץ הענקית בתור שלב בדרך למהפכה עולמית והשתלטות על העולם כולו. ברצח "האינטליגנציה הסובייטית" והקומיסרים הפוליטיים ראה היטלר את השמדת העילית היהודית השלטת הזאת.

(פרידלנדר, ש' [2009]. **שנות השמדה, 1939-1945**. תל אביב: עם עובד, ירושלים: יד ושם, עמ' 147-148)

* OKW – ראשי תיבות של המפקדה העליונה של הוורמאכט.

- ב.** הצג שלושה מן הנושאים שהועלו בוועידת ואנזה, והסבר כיצד היא קידמה את תהליך ה"פתרון הסופי". (25 נקודות)

5. האוכלוסייה המקומית והיהודים בארצות הכיבוש הנאצי

לאוכלוסייה המקומית בארצות הכיבוש הנאצי היו תגובות שונות על התנהלות הנאצים כלפי היהודים בארצם.

א. — מה היו המניעים של האנשים ששיתפו פעולה עם הנאצים בארצות הכבושות? הצג שתי דרכים שהם פעלו בהן.

— הסבר מדוע תגובת רוב האוכלוסייה בארצות אלה הייתה "עמידה מן הצד" — הבא שתי סיבות.
(30 נקודות)

ב. הצג את הקריטריונים לקבלת התואר "חסיד אומות העולם", ותאר את פועלו של אחד מחסידי אומות העולם (שמו, מעשיו ומניעיו). (20 נקודות)

6. הגטאות בזמן ביצוע "הפתרון הסופי"

א. הסבר מדוע התקשו היהודים בגטאות לתפוס שמטרת הנאצים היא להשמיד את העם היהודי — הבא שלוש סיבות. (20 נקודות)

ב. — מדוע חברי תנועות הנוער הם שהובילו את המרד בגטאות?

— הסבר מה היה הייחוד של מרד גטו ורשה בהשוואה למרידות בגטאות אחרים. בסס את תשובתך על שלוש דוגמאות.
(30 נקודות)

בהצלחה!